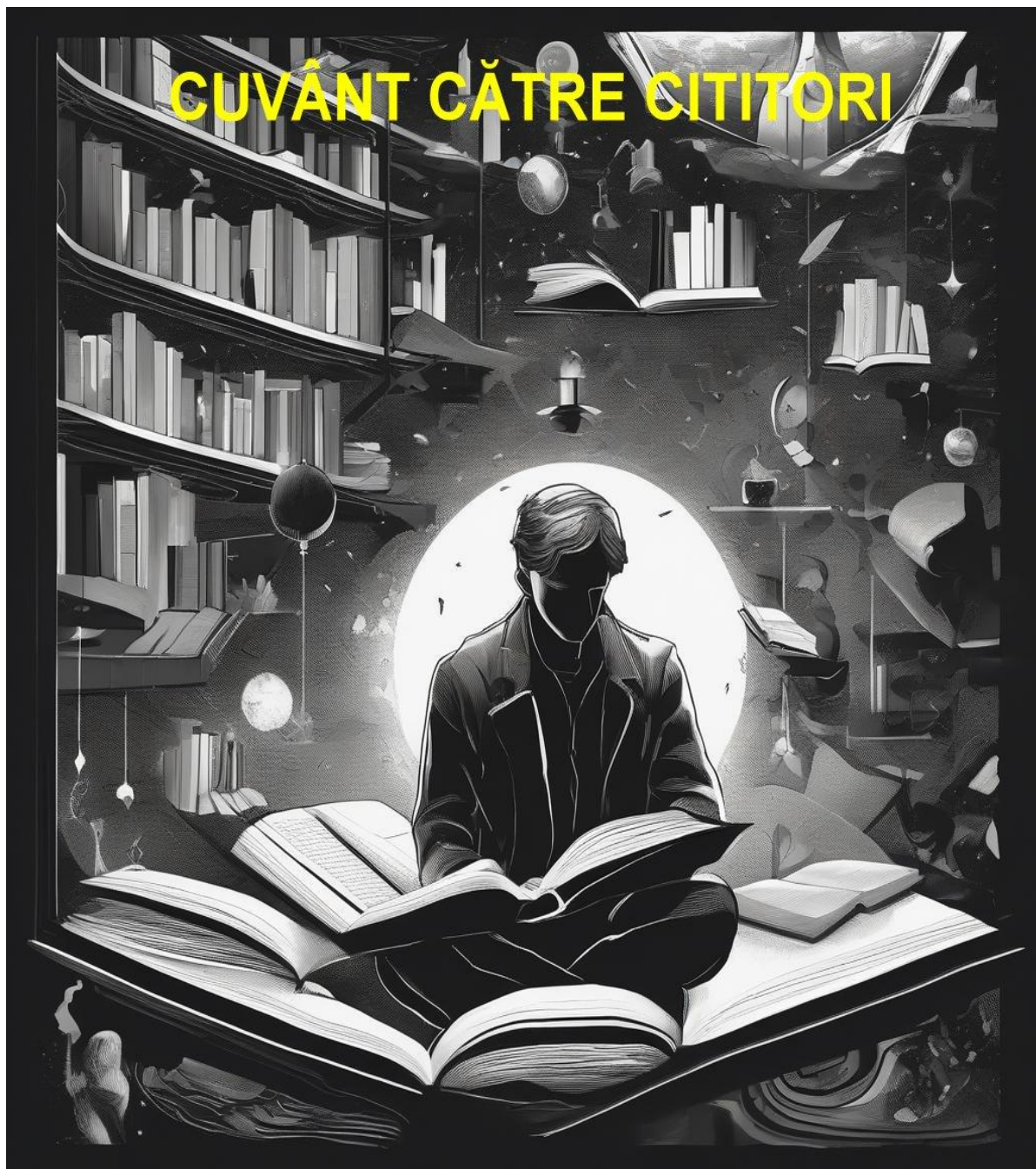

CUVÂNT CĂTRE CITITORI

Fenomenul de devianță socială constituie o problemă complexă, ale cărei consecințe și moduri de soluționare interesează întreaga societate. Necesitatea și utilitatea unui studiu referitor la problematica vieții de familie (uneori strâns legată de fenomenul de devianță juvenilă) se impun cu atât mai mult cu cât, în prezent, o parte a normelor morale și juridice și-au suspendat funcționalitatea, urmare a situației anomice ivite după revoluția din decembrie 1989. Anomia (de la termenul grecesc a nomos, adică „fără nume”) reprezintă — după cum o definea E. Durkheim — o stare „normală” a societăților doborâte de revoluții sau crize sociale, iar modelele sociale de conduită dobândesc, în mare măsură, un caracter ilegitim.

Totuși, nu numai perioada post-revoluționară este răspunzătoare de conduitele deviate ale familiei și tineretului. Așa cum au subliniat deseori sociologii, până la izbucnirea celui de-al doilea război mondial, tineretul constituia o categorie socială nediferențiată în cadrul populației, care nu ridica probleme deosebite educatorilor și a cărei participare la viața socială era temperată de un sistem de valori centrat pe autoritatea celor vârstnici.

Principiile de bază ale educației în acea perioadă vizau, cu precădere, valori precum obediența (supunerea necondiționată a tinerilor față de deciziile celor vârstnici), respectul acordat acestora, dependența economică și morală față de părinți și conformismul în raport cu normele și valorile promovate de cei mai în vârstă.

În prezent, valorile nu mai sunt aceleași, iar structura familiei tradiționale a dispărut în istorie. Funcția de educație morală nu se mai localizează strict la nivelul grupului familial, ci se dispersează între mai multe instituții sociale, procesul educativ devenind parte integrantă a unui program comun de acțiune elaborat de întreaga societate. Deficiențele apărute în activitatea acestor instituții generează, de cele mai multe ori, conduita deviantă a minorilor.

Tineretul de astăzi este mai libertin și mai autonom decât altădată, se revoltă mai ușor împotriva interdicțiilor și nu-i mai respectă pe cei vârstnici. De aici și până la a săvârși acte care încalcă normele morale nu este decât un pas. Această afirmație pare confirmată de o serie de fapte, atitudini și dificultăți provocate procesului educativ etc.

Cu toate acestea, trebuie să ținem seama de manifestarea tipică a „crizei de originalitate” din perioada adolescenței. A ignora problematica complexă a adolescenței și a nu ține seama de substratul intim ce caracterizează această vârstă și a sancționa tânărul pentru anumite lipsuri ale educatorilor săi (în primul rând familia) înseamnă a eluda problemele de adaptare și integrare a tânărului în societatea adulților.

Prin această lucrare, autorul își propune o corelație între nivelul de inteligență și manifestările comportamentale ale infractorilor minori. De ce infractori minori? Pentru că, în ultima perioadă, fenomenul infracțional în rândul minorilor a atins cote extrem de înalte. O intervenție promptă și argumentată pe linia combaterii și a resocializării, la această vârstă, poate însemna recuperarea socială a individului.

Scopul acestei lucrări îl reprezintă evidențierea cauzelor și condițiilor care generează și favorizează comportamentul deviant (predelictual) al minorilor, accentul fiind pus în special pe relația dintre conduita deviantă a minorilor și dezorganizarea mediului familial. Experții care se ocupă cu anchetarea minorilor sunt adesea denumiți „anchetatori specializați în protecția copilului” sau „specialiști în justiția juvenilă”. Aceștia pot proveni din diverse domenii, precum psihologie, asistență socială și drept, având pregătire specifică pentru a aborda nevoile și drepturile copiilor implicați în procese legale sau sociale.

Aceste roluri implică o înțelegere profundă a dezvoltării copilului, dinamicii familiale și a efectelor traumei asupra minorilor. În plus, acești experți trebuie să fie familiarizați cu legislația relevantă, precum și cu tehnicile de interviu și evaluare care sunt sensibile la particularitățile și vulnerabilitățile minorilor.

Colaborarea interdisciplinară este esențială în acest domeniu, implicând adesea parteneriate între diverse instituții, cum ar fi școlile, serviciile sociale și poliția, pentru a asigura o abordare holistică și eficientă.

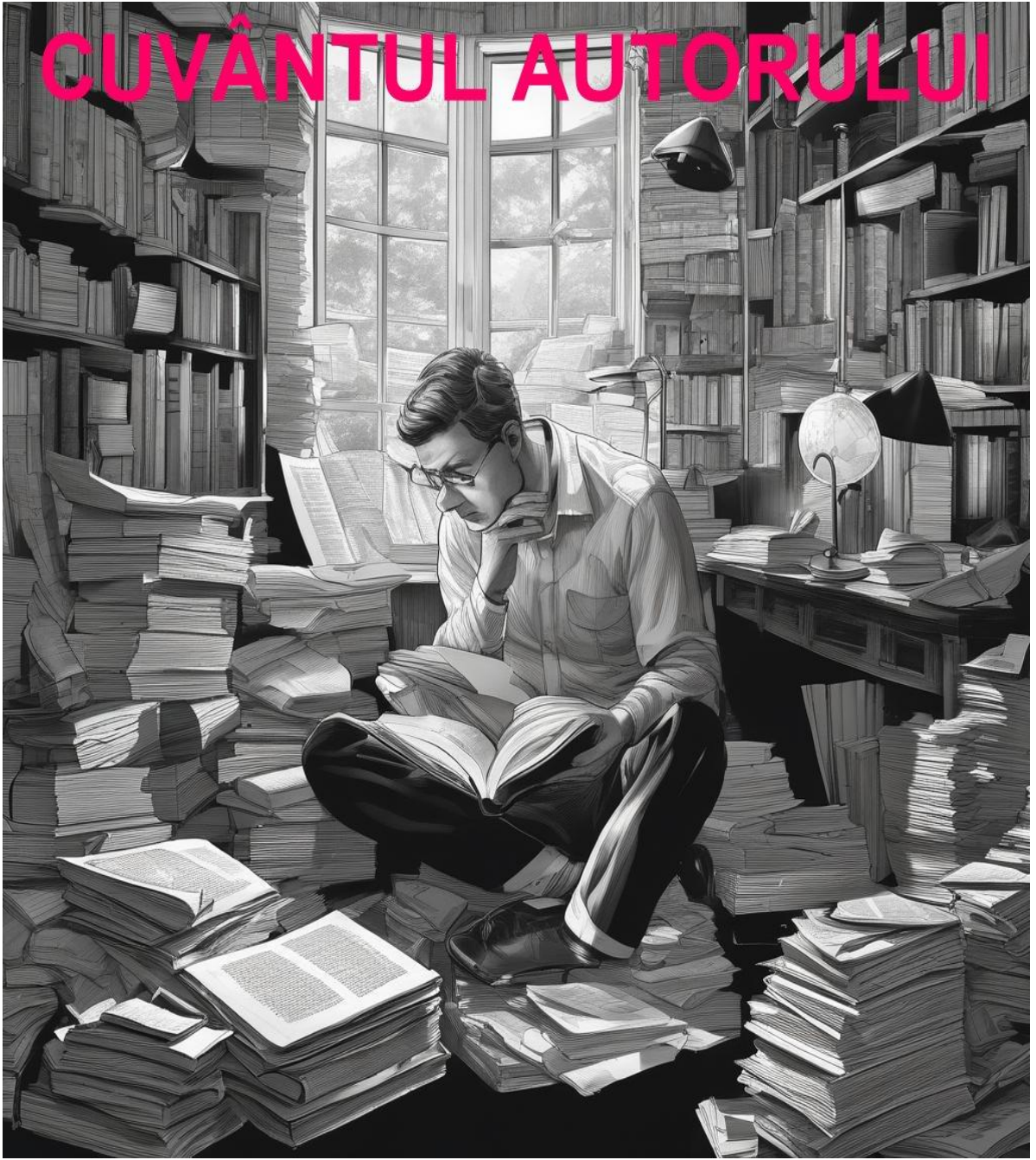
Această colaborare poate include asistenți sociali, psihologi, polițiști specializați în cazuri de minori și avocați care se ocupă de drepturile copiilor. În funcție de context, pot exista și alți profesioniști implicați, precum educatori sau medici legiști.

Este important de menționat că metodologia și cadrul legal se pot schimba, iar expertiza acestor specialiști trebuie să se adapteze permanent la noile cercetări și practici emergente.

În contextul celor prezentate de către autor în această carte-document, invit cititorii să reflecteze asupra problemelor dezbătute și să se implice activ în soluționarea acestora. Fie că este vorba despre educația minorilor, protejarea drepturilor lor sau sprijinirea sănătății mentale, fiecare persoană are un rol de jucat.

Consilier juridic
Ioana-Teodora BUTOI-PUȚ

CUVÂNTUL AUTORULUI

Pentru a aborda eficient delinvența juvenilă, a fost necesară o abordare multilaterală care să includă educația, sprijinul social și intervențiile individuale de specialitate, având ca scop nu doar gestionarea comportamentului infracțional, ci și prevenirea acestuia prin intervenții timpurii.

Chiar dacă delinvența juvenilă se referă la comportamente ilegale sau infracțiuni comise de tineri, acest fenomen este influențat de o combinație de factori individuali, familiali, socio-economici și de grup, care pot determina tinerii să se abată de la norme.

Pentru a înțelege mult mai bine fenomenul delinvenței juvenile, în prima parte a cărții am făcut o caracterizare psihologică și psiho-comportamentală a minorului, urmând ca în ultima parte să abordez un subiect sensibil de tactică criminalistică și anume, procedura audierii minorului.

Din cauza faptului că infracțiunile comise de minori reprezintă o problemă importantă în cadrul societății, având un impact semnificativ asupra tinerilor implicați, a victimelor și comunității în ansamblu, audierea minorilor este un proces legal specializat, esențial în cadrul sistemului de justiție penală, având în vedere vulnerabilitatea și sensibilitatea emoțională a tinerilor implicați. Aceste audieri pot avea loc în diverse contexte, inclusiv în cazul în care minorii sunt atât victime, cât și suspecți.

Audierile minorilor necesită o abordare specializată care să țină cont de necesitățile lor unice. Este esențial ca toate persoanele implicate, de la autoritățile judiciare la cei care intervin social, să colaboreze pentru a asigura un proces echitabil, sigur și întemeiat pe respectarea drepturilor și demnității minorilor. Fie că sunt victime sau suspecți, minorii trebuie sprijiniți să se exprime, să fie protejați și să beneficieze de intervenții care să le permită o reintegrare sănătoasă în comunitate.

Influențele educative, reeducative și recuperative arătate în această carte, trebuie să pătrundă adânc în substructurile de personalitate ale minorului delincent depășindu-se aspectul pur formal prin utilizarea activă și adecvată a unor metode și procedee eficiente terapeutic-suport și constructiv-compensatorii.

Analiza de față își propune să contribuie la înțelegerea cauzelor și condițiilor de apariție a formelor de inadaptare socială, tradusă prin adoptarea unor comportamente delincvente de către tineri.

Diagnoza situației din țara noastră urmărește să redea, în acest material concentrat și accesibil, informații privind cauzalitatea comportamentului deviant la copii, reglementările legislative privind minorii sub 14 ani, rolul și atribuțiile principalelor instituții care gestionează problematica minorilor, repere de cooperare inter-instituțională, precum și câteva exemple de bune practici. Accentul l-am pus pe prevenirea delinvenței juvenile la această categorie de vârstă, dar și pe măsurile întreprinse de autorități în cazul minorului delincent, urmărind traseul acestuia de la momentul sesizării faptei și până la punerea în aplicare a măsurilor de ocrotire, de către instituțiile responsabile cu protecția drepturilor copilului.

Prezentarea nu își propune să fie exhaustivă, ci doar să ofere principalele repere necesare specialiștilor în activitatea lor practică, promovând o perspectivă comună în rândul lucrătorilor din Poliție și al celor din structurile de asistență socială. Această lucrare își propune, totodată, să îi sprijine pe specialiștii care vin în contact cu copiii ce manifestă un comportament delincvent și predelincvent să introducă instrumente specifice și strategii practice în activitatea lor de zi cu zi.

Anchetarea minorilor delincvenți este un proces complex care implică mai mulți pași și specialiști experimentați, având ca scop protecția și bunăstarea copilului, aceasta vizând cazuri de abuzuri fizice, emoționale sau sexuale, neglijență, trafic de minori, sau probleme legate de comportamente delincvente. De aceea, ancheta implică mai mulți experți în delincvența juvenilă, cum ar fi asistenți sociali, psihologi și polițiști specializați care colaborează pentru a evalua situația și a proteja minorul. Este important ca acești profesioniști să fie instruiți să comunice eficient cu copiii.

În țara noastră există reglementări legale care protejează minorii în timpul anchetelor. Acestea pot include măsuri pentru a asigura confidențialitatea și pentru a proteja copilul de intimidare în cadrul audierii. Trebuie de știut că, interviurile sunt adesea adaptate vârstei și dezvoltării copilului, folosind tehnici specifice pentru a-i face să se simtă în siguranță și confortabil.

Totodată, și rolul părinților și al familiilor este extrem de important, pentru că în funcție de caz, părinții pot fi implicați în anchetă, fie ca suspecti, fie ca susținători ai copilului. Este esențial ca și familia să primească suportul psihologic necesar. Fără o colaborare între specialiști și părinți, cu diverse agenții, cum ar fi serviciile sociale, poliția și instituțiile de sănătate, nu se poate asigura o abordare holistică.

Nu trebuie omise nici drepturile minorilor, deoarece, este esențial ca drepturile copiilor să fie respectate pe parcursul întregului proces, inclusiv dreptul la un proces echitabil și dreptul de a fi auziți, pentru că nu trebuie uitat faptul că scopul final al anchetării este protejarea minorului și, dacă este necesar, oferirea de resurse și suport pentru a asigura bunăstarea sa pe termen lung.

Îmi place să cred că această carte, va fi promovată în cadrul sesiunilor de training care se vor organiza în cadrul proiectelor privind protecția drepturilor copilului, cu polițiștii și asistenții sociali din întreaga țară.

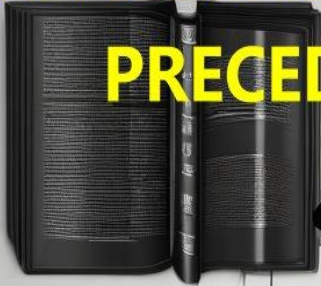
Doresc să mulțumesc tuturor acelor care au contribuit la elaborarea acestei lucrări, oferindu-mi informații relevante și sprijin bazat pe experiența lor în lucrul cu copiii cu comportament predelincvent și delincvent.

Sper ca lucrarea de față să fie cât mai utilă specialiștilor în domeniu și să promoveze cooperarea inter-instituțională în domeniul de referință, în interesul superior al copilului.

**Formator – *comisar-șef de poliție*
Cătălin-Gabriel BUTOI-PUȚ**

REFERINTE DE ORDIN ISTORIC SI PRECEDENTE LEGISLATIVE

CRIMINAL & FORENSIC

Referințe de ordin istoric și precedente legislative

Referințe de ordin istoric

Precedente legislative

Referințe de ordin istoric și precedente legislative

Referințe de ordin istoric

Referințe de ordin istoric și precedente legislative

Referințe de ordin istoric și precedente legislative

Referințe de ordin istoric și precedente legislative

Referințe de ordin istoric și precedente legislative

Referințe de ordin istoric și precedente legislative

Referințe de ordin istoric și precedente legislative

Referințe de ordin istoric și precedente legislative

Referințe de ordin istoric și precedente legislative

Referințe de ordin istoric și precedente legislative

Legislația actuală referitoare la faptele antisociale săvârșite de minori prevede sancțiuni diferențiate față de majori. Codul penal definește minorul ca „persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani”. Limitele răspunderii penale a minorului se determină în raport cu vârsta acestuia la data comiterii actului antisocial.

Dacă în dreptul roman și dreptul canonic minorul era responsabil de la vârsta de 7 ani, în legiurile barbare de la 12 ani, Codul Penal Știrbei (1850) și Codul Penal de la 1884, prevedeau trei categorii de minori:

- până la vârsta de 8 ani, când se considera că minorul nu are discernământ și în consecință nu răspunde penal;
- între 8-15 ani era pasibil de pedeapsă numai atunci când se constată că a săvârșit fapta cu discernământ;
- între 15-20 ani răspunderea penală este necondiționată.

În aceste cazuri, minorii erau pedepsiți mai ușor decât majorii. În dreptul penal modern, copiii între 7-12 ani și chiar până la 16 ani, în unele țări, nu răspund juridic de faptele săvârșite.

Codul penal român în vigoare delimitează răspunderea penală a minorilor astfel:

- copilul până la vârsta de 14 ani nu răspunde penal. Această prezumție are un caracter absolut și fapta săvârșită până la această vârstă nu constituie infracțiune, fiind săvârșită fără discernământ. Nu este permis a se face în niciun caz proba contrarie (regimul faptelor cu caracter antisocial comise de această categorie este reglementat prin Legea nr. 272/2004 (republicată) privind ocrotirea unor categorii de minori);
- între 14-16 ani se prezumă lipsa relativă de răspundere penală. Minorul răspunde penal de faptele săvârșite numai dacă se dovedește că a făptuit cu discernământ. Discernământul, fiind capacitatea de a manifesta conștient voința și de a înțelege caracterul antisocial al faptei comise, se apreciază de la caz la caz în comisia medico-legală psihiatrică la cererea organelor judiciare;
- minorul care a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii, iar față de cei care nu răspund penal se pot lua măsuri educative și de ocrotire.

Persoana fizică aflată în stare de minoritate este considerată ca fiind insuficient dezvoltată sub aspect psihofizic, situându-se în perioada în care se formează unele trăsături ale personalității sale.

În perioada minorității se dezvoltă capacitatea psihică, discernământul, se acumulează cunoștințele despre viață, inclusiv cele privitoare la normele de conduită socială¹.

În dreptul penal infractorii minori se bucură de un tratament juridic diferențiat în raport cu ceilalți infractori.

¹ Oancea I., *Drept penal, Partea generală*, București Editura Didactică și Pedagogică, 1971, p.406-407.

Starea de minoritate atrage necesitatea unei reglementări deosebite și pe plan procesual penal, procedura specială instituită de lege ținând seama de toate particularitățile urmăririi sau judecării învinuiților sau inculpaților minori².

Este de reținut, că dispozițiile speciale ce sunt analizate în cadrul acestei proceduri speciale se aplică numai în cauzele în care învinuitul sau inculpatul este minor.

Participarea minorilor în cauză în altă calitate nu atrage incidența procedurii speciale. Normele juridice privind tragerea la răspundere penală a minorilor sunt caracterizate prin grija pentru reeducarea acestora, prin preocuparea de a preveni săvârșirea de fapte antisociale și de a asigura o comportare corespunzătoare a acestor categorii de persoane.

Profesorul Dongoroz arată că, în principiu, este socotit că a săvârșit fapta cu discernământ, minorul care, în momentul comiterii acesteia, a fost în măsură, datorită stării sale psiho-fizice, a educației pe care a primit-o, a gradului de instrucțiune generală pe care a dobândit-o și a influențării exercitate asupra sa de mediul social, să-și dea seama de natura urâtă a faptei pe care o săvârșea, de urmările reale ale acesteia față de alții, de pericolul de a fi sever pedepsit, la care se expune el însuși.

La Forumul Mondial al Educației din aprilie 2000 de la Dakar, se recomandă elaborarea unor seturi standard minime în două direcții:

- Administrarea justiției pentru minori;
- Prevenirea delincvenței juvenile și acordarea unei atenții speciale copiilor abandonati, neglijați sau care sunt obiect de abuzuri.

Pe baza acestora copilul trece de la statutul de „obiect de ocrotire” la cel de „subiect de drept”, economia întregului act normativ fiind menită a reduce la minimum necesitatea intervenției sistemului de justiție pentru minori și vizând favorizarea, pe cât posibil, a protecției sociale a tineretului în general, prevenind astfel devianța și respectiv delincvența.

Minoritatea și delincvența juvenilă

Minoritatea – stare particulară bio-psiho-fizică.

Viața persoanei fizice are o linie de dezvoltare ascendentă și descendentă, parcurgând mai multe etape, fiecare cu caracteristici bio-psiho-fizice proprii. Copilăria, adolescența, maturitatea și bătrânețea sunt etape ale vieții care se caracterizează prin evidente transformări fizice și psihice ale personalității fiecărui om. Acestea nu pot fi ignorate deoarece au o mare însemnătate atât pe plan individual cât și pe cel social-economic.

Limitându-ne numai la două din aceste etape din viața omului și anume la copilărie și adolescență, am subliniat că cercetările în domeniul fiziologiei și psihologiei

² Preda Mircea, *Urmărirea și judecarea infracțiunilor săvârșite de minori*, în Revista Română de Drept nr.9/1970, p.41-53

au pus în evidență că aceste perioade din viața omului constituie un domeniu de mare sensibilitate.

Copilul și chiar adolescentul – în anumite limite – spre deosebire de omul adult, nu are și nici nu poate fi presupus că ar avea o capacitate deplină de a-și autoevalua acțiunile proprii în lumina anumitor exigențe sociale și juridice.

Copilul se află într-o fază a dezvoltării bio-psiho-fizice în care abia sunt asimilate, prin educație, elementele primare ale conștiinței sale.

Aceste elemente trebuie sistematizate și consolidate prin acțiuni pedagogice perseverente, de durată și calificate. De aceea, copilul trebuie educat și ocrotit cu toată grija și devotamentul, pentru că numai în raport cu aceasta va fi capabil, când va fi adult, să-și dea întreaga măsură a capacității sale spirituale și fizice și să devină un om util societății și devotat familiei.

În legătură cu starea particulară bio-psiho-fizică a copilului și a adolescentului trebuie subliniată dubla subordonare a acestora – cea materială și cea educațională – față de familie și societate. Orice carențe care s-ar manifesta indiferent pe care din aceste planuri, ele vor avea un răsunet, indiscutabil, asupra comportării minorului și tânărului în sensul întârzierii, obstaculării sau chiar anihilării procesului formativ, cu toată suita de consecințe negative în ceea ce privește personalitatea acestora.

Fragilitatea bio-psiho-fizică a ființei umane în primele sale stadii de evoluție trebuie să constituie elementul fundamental de care să se țină seama atunci când sunt concepute și puse în aplicare măsuri relative la comportamentul minorilor în vederea prevenirii unor acțiuni antisociale. Asemenea măsuri trebuie să fie întotdeauna susținute prin acțiuni social-economice destinate să asigure o dezvoltare normală a minorilor și orientarea acestora spre activități constructive de natură să contribuie la educarea lor sănătoasă.

Problemele acestea constituie un obiect de preocupare și al organismelor internaționale. Organizația Națiunilor Unite a adoptat o Declarație Universală a Drepturilor Copilului, în cadrul căreia a fost proclamat dreptul copiilor la ajutor și asistență, ca expresie a răspunderii statului pentru soarta tinerei generații.

Chiar în preambulul Convenției se face precizarea că, în conformitate cu principiile proclamate în Carta Națiunilor Unite, copilul are nevoie de protecție și îngrijire, cu deosebire de o protecție juridică adecvată, precum și de creare a unor condiții materiale și spirituale de natură să-i asigure o dezvoltare matură fizică și intelectuală.

Este stipulată răspunderea comună a părinților pentru creșterea și asigurarea dezvoltării normale a copiilor.

Iar, atunci când copilul, indiferent din ce motive, ar fi separat de familia sa, ceea ce trebuie să constituie o excepție, el are drept la protecție și ajutor special din partea statului.

Cu privire la sănătatea copilului, Convenția stabilește obligația statului de a veghea asupra acestuia și de a lupta contra maladiilor și subnutriției, pentru asigurarea sănătății prenatale și postnatale a mamelor pentru luarea măsurilor de planificare familială.